

Пук. Ратко Шкрбић: Неумољива математика

Сребренице

"Духовни темељ као морални елемент од највише делотворности је смисао за истину, на коме, између осталог, почива и право" (Херман Хесе)

Само истина може усмртити лаж. Само на бази истине је могуће помирење, развијање добросуседских односа и суживот. Ако постоји искрена воља за помирењем неопходно је изоловати предмет спорења и отклонити га. Сребреница, ако се не утврди потпуна истина, остаће вечити предмет међусобног оптуживања, нетрпељивости и спорења између Срба и Муслимана у Босни и Херцеговини (БиХ), али и непремостива препрека ка помирењу. Обима странама потребна је помоћ да свака схвати своје место и улогу у грађанском рату у БиХ деведесетих година 20-тог века. Расправа о томе ко је у праву нема краја. Свака од страна ће остати на стајалишту да је она у праву. Зато је потребно утврдити, не ко је у праву, већ шта је исправно. У случају Сребренице исправно је утврдити истину, једну и једину истину, око које ће се обе стране сложити.

За сада имамо најмање две истине. Једну коју заступа муслиманска страна и тужилаштво Хашког трибунала, уз јасну и неподељену подршку неких западних земаља. Њихова истина је да је над Муслиманима Сребренице 1995. године извршен геноцид. И другу коју заступа већи део српске јавности у којој се геноцид одбацује, а не оспорава се да је било ратних злочина и злочина против човечности над Муслиманима, али и над Србима. Не може бити да постоји више истина. Истина је само једна. Универзална. Нико нема привилеговано право на њу. Она је основ права и

правде и универзално је власништво. Српске жртве у Сребреници и околини као да не постоје и нико не тражи одговорност и извињење због њих. Најодговорнији за српске жртве, командант 28. дивизије Армије Босне и Херцеговине (у даљем тексту А БиХ), Насер Орић ослобођен је од стране суда у Хагу. Као да убијање Срба није злочин, а историјски посматрано, изгледа, није ни кажњиво. Што се тиче српске стране чини се да је жртвовање за отаџбину саставни део српске културе, те Срби за своје жртве никога и не оптужују и не истрајавају на кажњавању криваца.

Досадашње информације о догађајима у и око Сребренице 1995. године о муслиманским губицима (у даљем тексту "званична верзија") углавном се односе на више од **7.000** (негде и **8.000**, а негде и више) наводно, погубљених муслиманских војноспособних мушкараца (у даљем тексту ВСМ) и геноцид над Муслиманима Сребренице, који је, наводно, извршила Војска Републике Српске (у даље тексту ВРС). Намерно не употребљавам појам "жртва" из најмање два разлога: прво, у рату се увек говори о губицима независно од тога јесу ли они војни или цивилни и друго; појам "жртва" је широк и може да обухвата и нефизичке губитке, а жртве могу бити и у миру као напримеростанак без имовине, или без родитеља, или без других чланова породице, или инвалиди, или жртва мобинга на послу, жртва тортуре, злостављања, насиља и слично. У коначном резултату грађанског рата у БиХ жртве су сва три народа БиХ. Међутим, нису познате или јавности нису биле доступне и друге чињенице у вези са муслиманским губицима Сребренице. А требало би да јесу, ако поштујемо принцип објективности информисања. Зато ћу ја, на овом месту, навести само неке, из обиља чињеница, о наводно погубљеним (убијеним или стрељаним) ВСМ из Сребренице. Шире информације могу се наћи у мојим књигама **"Сребреница-геноцид над истином"**, издање

"Свет књиге д.о.о" Београд 2011. године и **"Сребреничка подвала са освртом на Извештај Комисије Владе Републике Српске 2004"**, издање "Историјски пројекат Сребреница", Холандија 2013. године.

Извори:

За израду овога рада коришћени су следећи извори:

- Борбена документа А БиХ од бригаде до Генералштаба;
- Ратна документа цивилних органа власти на релацији Сребреница-Тузла-Сарајево и обрнуто;
- Документа Уједињених нација (у даљем тексту УН);
- Документа мировних снага УН-УНПРОФОР-а;
- Документа међународних хуманитарних организација (УНХЦР, МКЦК, Лекари без граница)
- Документа тужилаштва Међународног кривичног суда за бившу Југославију (у даљем тексту МКСЈ) која се односе на досадашња суђења оптуженима пред тим судом (Експертски извештаји војних и других експерата тужилаштва, изјаве сведока и транскрипти њихових усмених сведочења).

Значајно је истаћи да су сва документа, која су коришћена за потребе овога рада, уврштени у списе предмета у којима је суђено и у којима се још увек суди као доказни предмети. Било је покушаја, након објављивања мојих књига и сведочења, у својству војног вештака, у предмету Толимир, да се оспоре извори које сам користио наводећи да су нејасни. Нажалост таквих покушаја је било и од стране тужилаштва трибунала у Хагу и, што је још чудније, од судског Већа које је судило у предмету Толимир. Те оптужбе су бесмислене из једноставног разлога. Као што сам већ рекао сва документа, која сам ја користио као изворе података, већ су, од стране судских Већа, уврштена у списе као доказни предмети. Зато је наведени

покушај оспоравања мојих извора од стране судског Већа још чуднији. Свесно сам одустао и од коришћења српских извора, како би се заштитио од евентуаслних оптужби за пристрасност. То је научно некоректно, али комплексност предмета Сребреница и императив заштите од евентуалних оптужби за пристрасност навели су ме на овакву одлуку. Дакле, моји најбољи сведоци су њихова документа и изјаве, писане или усмене њихових сведока. Одустао сам и од било какве политичке оцене догађаја у и око Сребренице пре и после њеног пада или заузимања све до данас. Током истраживања ратне и друге документације везане за Сребреницу бавио сам се искључиво чињеницама, које сам, након њиховог утврђивања, смештао у контекст догађаја посматрано из угла војне Стратегије и Доктрине.

Ц и љ

Циљ овога рада је утврђивање истине, али само оне базиране на чињеницама. **Сврха** је да све стране у сукобу, на бази утврђене истине, постигну сагласност око ње и на тој основи траже путеве помирења и развијања искрених добросуседских односа, сарадње и суживота. Није моја намера да оспиравам званичну верзију муслиманских губитака Сребренице, ни ону коју заступа тужилаштво трибунала, која је сагласна са званичном верзијом. Моја намера је **да тестирам** резултате наводно погубљених ВСМ Сребренице коју заступа тужилаштво у оптужницама. Тестирање сам обавио методологијом и методама које се разликују од оних којима се служило тужилаштво трибунала, што је научно оправдано. Тестирање резултата броја муслиманских губитака није могуће методологијом и методама којима се служило тужилаштво. Ја сам се определио за методологију праћење кретања **живих** становника Сребренице пре у току и после операције ВРС против 28. дивизије А БиХ

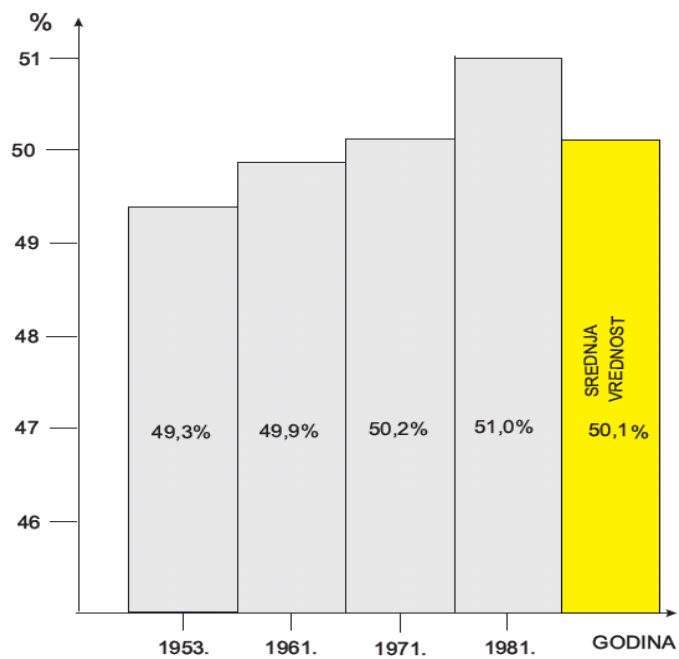
(у даљем тексту "операција ВРС") стационаране у Сребреничкој енклави. Приступ тужилаштва је пребројавање жртава Сребренице форензичким истраживањима, користећи, између осталих, и демографске методе и методе анализе ДНК. На крају сучелио сам резултате које сам добио праћењем кретања **живих** становника Сребренице пре, у току и после операције ВРС са резултатима тужилаштва и установио да постоји знатна разлика и да у резултатима које заступа тужилаштво постоји велика празнина. Једноставније речено ту нешто није у реду. Имајући у виду да, по дефиницији "Истина је установљена чињеница" резултати муслиманских губитака које заступа тужилаштво не задовољавају стандарде претходне дефиниције. Чињенице које сам ја утврдио дају нову слику о догађајима у Сребреници која се знатно разликује од оне коју заступа тужилаштво. Видећемо у тексту доле.

1.Анализа становништва Сребренице

1.1. Број становника Сребренице пре операције ВРС

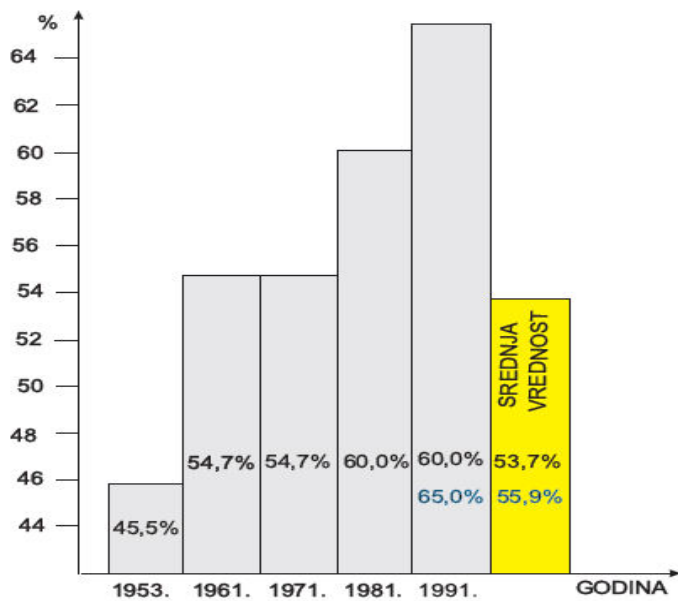
Ево, дакле, како изгледају само неке чињенице о муслиманском становништву Сребренице пре и после операције ВРС против 28.дивизије. (Под појмом "становништво Сребренице" подразумева се целокупно становништво у енклави-заштићеној зони Сребреница, цивиле и војнике). У овом раду нас посебно занимају војноспособни мушкарци имајући у виду чињеницу да тужилаштво Хашког трибунала тврди да су погубљени мушкарци из ове категорије становништва. Као помоћно и неопходно средство прорачуна броја војноспособних мушкараца и укупног броја становника Сребренице почетком јула 1995. године (почетак операције ВРС) и 4. августа 1995. године (завршетак пописивања избеглица из Сребренице од стране владе из Сарајева уз помоћ Светске здравствене организације) послужиће нам "демографски профил становништва

Сребренице¹. Ево како он изгледа.

GRAFIKON-2 PROCENAT UČEŠĆA MUŠKARACA
U UKUPNOM BROJU STANOVNIKA (Табела-1, Kolona-5)

¹ Ратко П. Шкрбић; "Сребреница-геноцид над истином", Београд 2011. године

GRAFIKON-5 PROCENAT UČEŠĆA RADNO SPOSOBNIH (VOJNOSPOSOBNIH) MUŠKARACA (15-64 GOD) U UKUPNOM BROJU MUŠKARACA
Tabela-1, Kolona-11, broj ispod razlomačke crte

У оба графикана проценат није израчунат за податке пописа становништва из 1991. године јер, због избијања кризе у бившој СФРЈ, Савезни завод за статистику није довршио обраду података са пописа. Међутим уочљиво је да је проценат броја мушкараца у укупном броју становника незнатно растао од 1953. до 1981. године, а да је проценат броја војноспособних мушкараца у укупном броју мушкараца порастао од 1971. до 1981. године за 5,3%. Имајући у виду ову тенденцију ја сам обрачун броја војноспособних мушкараца извршио за оба процента и за 60% и за 65%.

У јануару 1994. године у Сребреници је било укупно **37.255** становника.² Од тог броја, како се наводи у документу, **16.708** становника је са територија суседних општина које је избегло почетком сукоба у БиХ, а **20.547** је домицилно становништво. У истом документу одговорни у Статистичком заводу Тузла се упозоравају да те податке не би требало износити пред међународним организацијама јер они, како се наводи у

² Документ председника председништва општине Сребреница број 01-05/94 од 11.01.1994. године, доказни предмет П01806.

документу, према њима калкулишу са бројем од **45.000**.

Од **37.255** становника према демографском профилу становништва Сребренице 51% или **19.000** је мушкараца, а 60% до 65% или **11.394 до 12.350** је војноспособних мушкараца од укупног броја мушкараца. Појам "Војноспособни мушкарци" одговара појму "радно способни мушкарци" а то су мушкарци од 15 до 64 године. Ако, према демографском профилу, обрачунамо војноспособне мушкарце од **45.000** становника онда **13.762(60%) до 14.917(65%)** су војноспособни мушкарци.³

У **јануару 1995.** године у Сребреници је било укупно **36.005** становника. од чега је **11.495 војноспособних мушкараца**.⁴

У **јулу 1995.** године, непосредно пред почетак операције ВРС (операција је почела 6.јула 1995. године), према подацима УНХЦР-а, у Сребреници је било **38.000** становника од чега је **11.621 до 12.597 војноспособних мушкараца**, а према подацима Холандског батаљона УНПРОФОР-а и Специјалног известиоца за људска права у Сребреници је било **42.000** становника од чега је **12.845 до 13.923 војноспособних мушкараца**.⁵

Идспоставило се да је **42.000** била претерана бројка.

"УНПФ је, међутим, у знак опреза додао да је број несталих изведен из укупног броја становника енклаве, који је, према процени УНХЦР износио **42.000** и био, како се претпоставља, претеран, али није познато у којој мери"⁶

Средња вредност распона од **38.000 до 42.000** становника Сребренице почетком јула 1995. године износи **40.000**, а то је и најчешћи податак у

³ Број војноспособних мушкараца утврђен је на основу израђеног демографског профила становништва Сребренице по званичним пописима становништва од 1953. до 1991. године.

⁴ Документ Општине Сребреница, ОШ ЦЗ број 04-45/95 од 11.01.1995 год. (П1245) Д117) Наведени број војноспособних мушкараца изворно је преписан из предњег документа. Није израчунаван на основу демографског профила, као у претходном и осталим случајевима.

⁵ Извештај базиран на дебрифингу (у даљем тексту Дебрифинг) НИОД-а (Холандски институт за проучавање ратне документације), 28. јули 1995., број Трибунала Д101/95/19818

⁶ Извештај Генералног секретара УН о Сребреници уз Резолуцију Генералне скупштине УН 53/35, доказни предмет П01226, параграф 380

доступним документима.

Остали извори у којима се наводи да је почетком јула 1995. године у Сребреници било 40.000 становника:

- Доказни предмет тужилаштва у предмету Толимир П589
- Извештај и Прилог извештају експерта демографа тужилаштва.⁷
- Чињеница о којој је пресуђено у предмету Крстић.
- Документ УН, доказни предмет тужилаштва у предмету Толимир П1462.
- Дебрифинг, параграф 2.33.
- Дебрифинг, Прилог-4. и Прилог-5 (шема)
- Документ Агенције за истраживање и документацију (АИД) Тузла, број трибунала 01007053.

Уочавамо да се само два пута наводи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било мање или више становника од **40.000**, једном **38.000** и други пут **42.000**. У свим осталим документима се наводи број од **40.000**, што је уједно и средња вредност броја од **38.000** и **42.000**.

1.2. Број становника Сребренице после операције ВРС

У Дебрифингу параграф 5.38, Прилог-4 и Прилог-5 страна 8 и шематски приказ кретања становника Сребренице током и после операције ВРС у Тузли и околини регистровано је **35.632** становника (регистрација је завршена 4. августа 1995. године). Овај број се односи на цивиле.

"5.38. На основу УН извора чини се да су **35.632** избеглице стигле у Тузлу до 4. августа 1995. године. Од ових избеглица, отприлике 17.500 људи је стигло до Тузле аутобусом. Међу избеглицама је можда било 800-1.000 војника АБиХ"

Према подацима Џонатана Рупера, бившег новинара ВВС, почетком августа 1995. године у Тузли и околини регистровано је **35.632** избеглице

⁷ Х. Брумборг (експерт демограф тужилаштва); "Прилог извештају о броју несталих и мртвих из Сребренице", Осло 12.04.2003. год, број Трибунала 03080316 и документ број R0660528 . Такође и Дебрифинг, параграф 2.33.

из Сребренице.⁸ Овај број се, такође, односи на цивиле и не обухвата и војнике.

1.3.Кретање становника током и после операције ВРС

Према Дебрифингу, као и према свим осталим доступним документима који су уврштени у списе предмета у којима је сзуђено као доказни предмети тужилаштва, кретање становништва Сребренице у току и после операције ВРС је изгледало овако. Укупно становништво Сребренице (**38.000 до 42.000**) у току операције ВРС цивилно и војно руководство Сребренице поделило је у две групе.

Прву групу су чинили жене, деца и старци (**25.000**) који су из Поточара преко Братунца евакуисани у Тузлу и ту регистровани као избеглице. Термин избеглице је преузет из Дебрифинга иако се ово становништво, по одредбама међународног хуманитарног права и Војне доктрине, не може називати избеглицама, већ расељеним становницима. Расељених операцијама или офанзивама како каже генерал Смит командант УНПРОФОР-а за БиХ у једној од својих изјава.⁹ Генерал Смит, командант УНПРОФОР-а за БиХ је ово изјавио након хрватске операције "Бљесак" којом је хрватска војска протерала све Србе из западне Славоније и након здружене операције хрватске војске, хрватског вијећа обране БиХ, 5.К АБиХ, Корпуса за брзе интервенције Европске уније и НАТО у којој су заузели 10 западнобосанских општина (све до Новог, Приједора и Бањалуке) које су биле у саставу Републике Српске до јула 1995. године, када се раселило око **90.000** становника из тих општина. За ове Србе генерал Смит у цитираној изјави каже: "а онда су Срби расељени офанзивама извршили систематско етничко чишћење остатака хрватске и муслиманске мањине из

⁸ Донатан Рупер, "Икона Сребренице", чланак, Информативни билтен превода, Центар за војнонаучну документацију и информације, Београд 2004.

⁹ Смит, Изјава број трибунала 00848867

Приједора и Бањалуке, како би се они сместили". Ето, када се операцијама или офанзивама расели муслиманско становништво онда је то "етничко чишћење" или "прогон" или "депортација" или "присилно премештање", а када се ради о Србима који су на исти начин расељени онда то није ни једно од набројаних противправних акција. Какав цинизам.

Другу групу су чинили војноспособни мушкарци (**10.000 до 15.000**) који су се, према одлуци војног и цивилног руководства Сребренице, одвојили од својих породица (од прве групе) и кренули у пробој преко Буљима и Коњевић Поља ка Кладњу и Грачаници. Од ове групе **10.632**¹⁰ мушкараца се, у Кладњу и Грачаници, одвојило од остатка колоне и прикључило се првој групи у Тузли и ту су заједно са њима регистровани као избеглице. (види доле шему 1. и 2.). Надам се да није спорно да овај број представља војноспособне мушкарце који су се пробали и по доласку у Тузлу прикључили се својим породицама (женама, деци и старцима који су евакуисани из Поточара). У једном другом документу се наводи да се у Тузлу, из колоне која се пробијала, пробало **10.000** војноспособних мушкараца¹¹. Заједно прва и друга група представљају укупан број регистрованих **живих** муслиманских избеглица из Сребренице и он износи **35.632** лица (прецизније види доле). Остатак су војници 28. дивизије који су ушли у састав 2.К (други корпус) А БиХ и нису се регистровани као избеглице (**3.000 до 5.000**) и

Трећа група (1.000 становника) настала је спонтано, а чинили су је становници Сребренице који су избегли у Жепу, па одатле у Србију или треће земље. Међу њима је било **300-400** војника 28. дивизије АБиХ. У августу, тачније 4. августа 1995. године (мање од месец дана од пада-заузимања Сребренице) влада из Сарајева уз помоћ Светске здравствене

¹⁰ Дебрифинг, Прилог-4 шема

¹¹ Документ 2.К АБиХ од 17. јула 1995 године, доказни предмет Д01998 у предмету Младић

организације пописала је избеглице из Сребренице. Укупно је регистровано **35.632** избеглица. Ради се искључиво о цивилима.¹² Од овог броја **10.632** су војноспособни мушкарци.¹³

1.3.1. Војноспособни мушкарци (ВСМ)

Према свим доступним подацима, из више извора, јединствена цифра војноспособних мушкараца (укључујући и војнике 28. дивизије, око **5.000**) који су се пробијали износи **10.000-15.000**.

Према Извештају ГС УН о Сребреници уз Резолуцију Генералне скупштине УН 53/35 (у даљем тексту Извештај ГС УН) током пробоја погинуло је **3.000** војника 28. дивизије.¹⁴ Број погинулих (**3.000**) током пробоја 28. дивизије потврђују бројни документи.¹⁵

Несумњиво је да је број погинулих (легитимне жртве) бораца 28. дивизије већи од **3.000**. Многи су погинули током борби за Сребреницу, неки у међусобним окршајима којих је, према изјавама припадника холандског батаљона УНПРОФОР-а, било у више наврата (у ноћи између 10. и 11. јула 1995. године међуаобни окршаји су трајали скоро целу ноћ), неки су извршили самоубиство. Нема доступних података о броју погинулих на један од ових начина. Вероватно нико никада неће ни сазнати. Али ако бих ја користио речник тужилаштва и његових експерата онда би се могло рећи да је, на наведене начине, погинуло више стотина, или око хиљаду, или на стотине и слично. Од **500 до 1.000**, претходно одабраних, војноспособних

¹² Дебрифинг, Прилог-4 и 5 Писму Министра одбране (МО) холандије парламенту.; Џонатан Рупер, „Икона Сребренице“, „Информативни билтен превода“, број 2/2004. Центар за војнонаучну документацију и информације, Београд 1994.

¹³ Дебрифинг, Прилог-5 Шема

¹⁴ Извештај Генералног секретара УН о Сребреници уз Резолуцију Генералне скупштине УН 53/35, доказни предмет П01226

¹⁵ Документ Уједињених нација, доказни предмет П588; Изјаве четворице сведока-Муслимана : 27.10.95. 2) 09.10.95. 3) 01.02.96. и 4) 12.02.96, Видео запис о прихвату војника и мућкараца који су се пробиили, Доказни предмети Д268, Д269, Д270 и Д271. Сваки од ових сведока наводи да је погинуло 1.000, али с обзиром да двојица од њих наводе исто место погибије, а остала двојица наводе два различита места и неподударна са првон двојицом. Закључак је да је укупно погинуло 3.000 војника. ; Видео запис који је мени показан током сведочења у фебруару 2012. године, Доказни предмет Д280.

мушкараца убила је једна мања јединица А БиХ по налогу највиших руководилаца из Сарајева и Сребренице, јер би, ако се домогну слободне територије, могли бити велика опасност по њих.¹⁶ Због недостатка података, овај број неће ни бити разматран током анализе и прорачуна. Према Извештају експерта демографа тужилаштва током пробоја 28. дивизије погинуло је **1.500** војника¹⁷, а према редовном борбеном оперативном извештају 2.К А БиХ Генералштабу А БиХ од 17.јула¹⁸ до тада је, према њиховим сазнањима, погинуло у пробоју **1.000** војника. Према изјави начелника ГШ А БиХ у парламенту Федерације БиХ 4. августа 1995. године свих **5.000** његових војника 28. дивизије углавном су се неповређени пробали и ушли у састав 2.К А БиХ¹⁹) и нису регистровани међу избеглицама цивилима у Тузли и околини.

Према подацима Међународног комитета црвеног крста (МКЦК) пробало се и укључило у 2.К АРБиХ **3.000** војника 28. дивизије и нису регистровани међу избеглицама цивилима у Тузли и околини.²⁰

1.3.2. Цивили

Према подацима УНХЦР **1.000** становника из Сребренице, међу којима је било **300 до 400** војника, побегло је у Жепу. Касније је јдан део побегао у Србију одакле је враћен у БиХ или треће државе, а један већи део евакуисан током евакуације из Жепе крајем јула 1995. године.²¹

Према подацима МКЦК и Извештају Специјалног известиоца ГС УН за људска права из Поточара (база холандског батаљона УНПРОФОР-а) је

¹⁶Ибран Мустафић (оснивач СДА у Сребреници), Интервју "Вечерњим новостима" 21. фебруара 2013. године

¹⁷ Види горе фусноту 6

¹⁸2.К А РБиХ Редовни борбени извештај стр.пов.бр.02-1-727/37 од 17.07.95. Генералштабу А РБиХ

¹⁹Изјава генерала Делића, цитира Џонатан Рупер, „Икона Сребренице“, „Информативни билтен превода,“ број 2/2004. Центар за војнонаучну документацију и информације, Београд 2004.

²⁰ Дебрифинг, Прилог-4 Писму МО

²¹ Ибид

евакуисано **23.000** цивили (жена, деце и стараца).²² У Извештају Специјалног известиоца ГС УН прецизно се, на страни 4., наводи да је **17.200** цивила смештено у Тузли и околини, а **5.800** на аеродрому "Дубраве" код Тузле. Према Дебрифингу из Поточара је евакуисано **25.000** цивила (жена, деце и стараца) у Тузлу и околину.²³ Од овог броја **24.250** су жене, деца и старци, а 750 су војноспособни мушкарци, према сведочењу пуковника Кареманса комананта холандског батаљона.²⁴

Значајно је, на основу предњих података, запазити? **Прво:** подаци из различитих извора се не разликују битно, што указује на истинитост истих; **друго:** број становника у јануару 1995. године је опао за око **1.000** у односу на број у јануару 1994. године, што је логично, јер ко год је могао евакуисао је своју породицу у сигурнија подручја. Евакуација је вршена непрекидно на разне начине (Например: УНХЦР је уз подршку УНПРОФОР-а, на своју иницијативу, до априла 1993. године евакуисао око **9.000** становника из Сребренице, а у априлу је прекинута на интервенцију Владе Алије Изетбеговића).²⁵ Било је и самовољног напуштања Сребренице, како цивила тако и војника.²⁶ и **треће:** мало је вероватно да је број становника Сребренице за шест месеци (од јануара до јула 1995. године) порастао са **36.005** становника на **38.000** до **42.000** (за око **2.000** до **6.000**), али ради научне доследности, подаци о броју становника у јулу 1995. године прихваћени су као чињенице. Једноставно ради се о њиховим подацима и ја сам их узео као чињенице и на основу њих вршио прорачуне

²² Ибид

²³ Ибид, Прилог-4 и Прилог-5 шема.

²⁴ Пуковник Кареманс, команант холандског батаљона УНПРОФОР-а, Изјава од 25.09.1995. године (стр.3.), број Трибунала, 00818008.

²⁵ Р. Батлер (Војни експерт тужилаштва) "Извештај о командној одговорности у ГШ ВРС", , параграф 3.5., број Трибунала 06006255.

²⁶ "Седмични извештај" команде 8.ОГ број 130-13-75/94 од 09.09.1994.год.; Команда 28.див. Наређење за спречавање недозвољеног напуштања ДМЗ стр.пов.бр.01-57/95 од 27.05.1995.год.; Команда 28.див. стр.пов.бр.01-132/95 од 21.06.1995. године, Извештај о предузетим мерама.

броја становника и војноспособних мушкараца пре и после операције ВРС. Тако ми нико не може ништа приговарати. Рекао сам да су њихови извори моји најбољи сведоци.

Важно је упоредити број становника Сребренице у јануару 1995. године (**36.005**) по подацима општинског Штаба цивилне заштите (види горе фуснота 4.) са бројевима становника почетком јула 1995. године из других извора (**38.000** до **42.000**). Тим поређењем доћићемо до невероватног закључка да је у Сребреници од јануара 1995. године до јула исте године порастао број становника, што је неприродно, поготово имајући у виду бројне доказе да је, када је влада у Сарајеву забранила евакуације које је УНХЦР уз подршку УНПРОФОР-а вршио до априла 1993. године, дошло до самовољног напуштања енклаве, како цивила тако и војника (види доле фуснота 25).

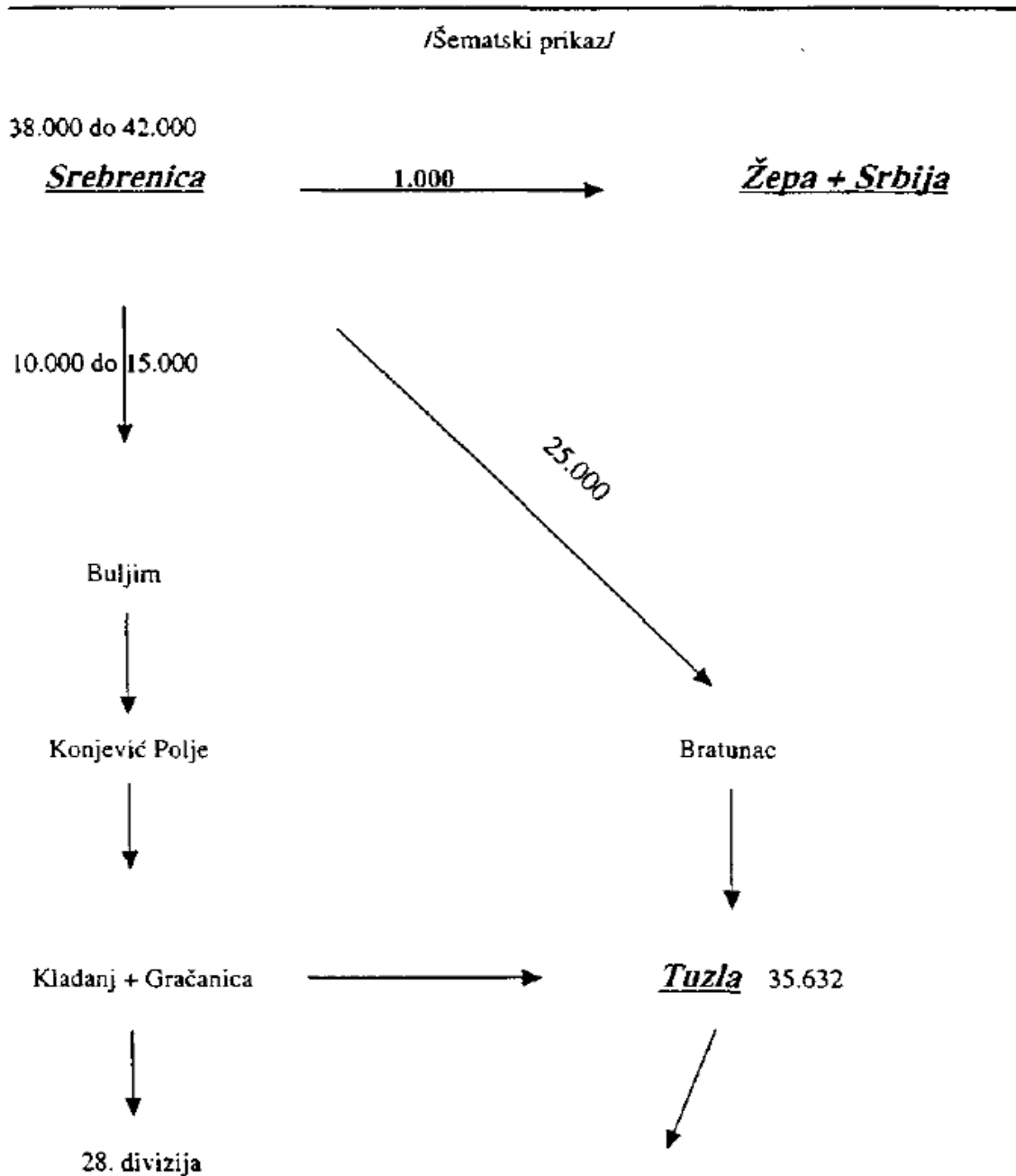
До сада смо се упознали са чињеницама о броју становника Сребренице пре и после операције ВРС. Упознали смо се и о кретању тог становништа пре, у току и после операције ВРС. Сада ћемо се, на основу предњих података о бројевима становништва и војноспособних мушкараца, посветити прорачуну становништва и војноспособних мушкараца математичким методама и видети како изгледа математичко поређење тих података и шта ће нам неумољива математика показати.

1.3.3.Анализа-прорачун

Ради лакшег праћења прорачуна послужићемо се наредним двама шемама.

Шема-1: Кретање становништва Сребренице

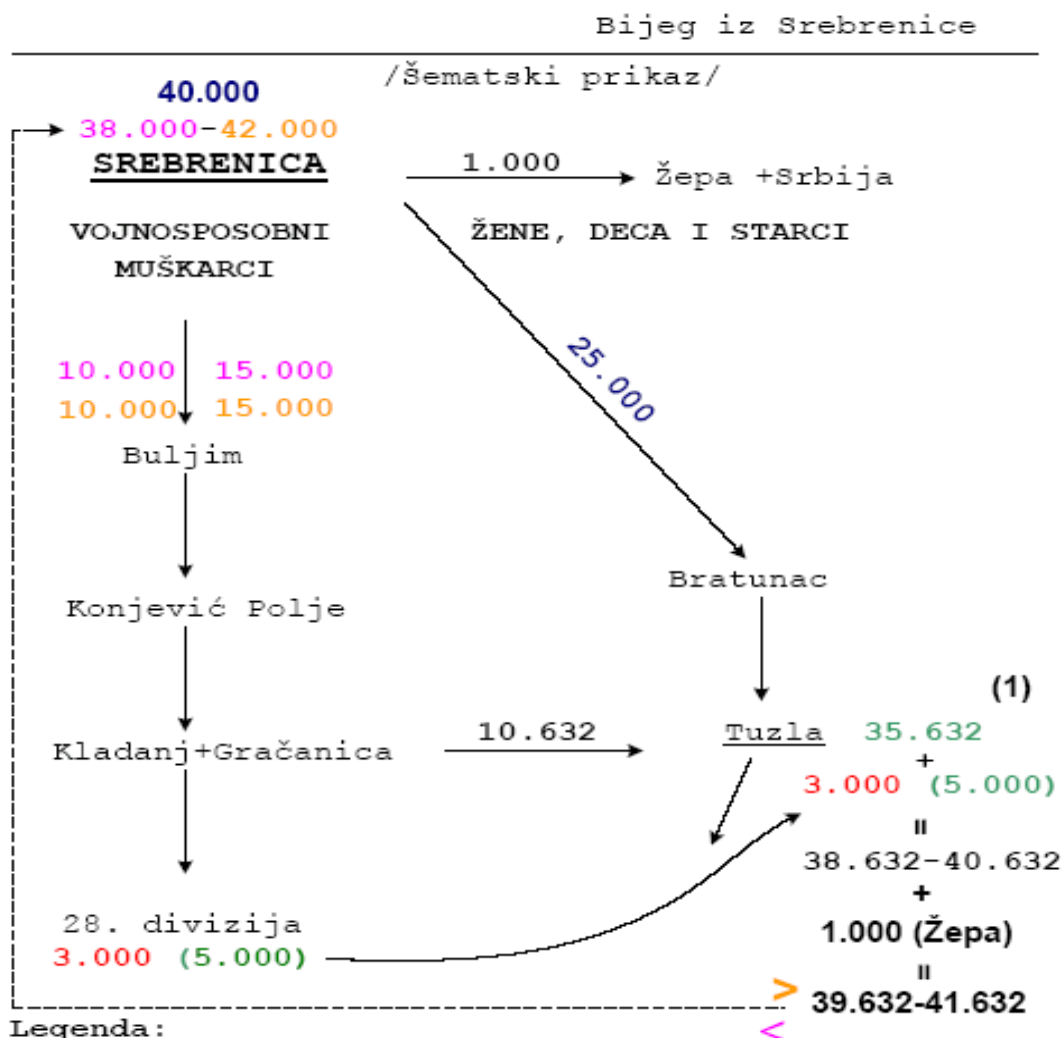
Bijeg iz Srebrenice

Шема је изворно преузета из Дебрифинга. Као што се види на хоризонталној линији од Кладња и Грачанице ка Тузли хотимично или нехотимично, свеједно је, није приказан број од **10.632** иако се он јасно

распознаје. С тога ћемо се послужити и наредном прецизнијом и допуњеном шемом 2.

Шема-2: Допуњена Шема-1 Кретање становништва Сребренице²⁷

$$42.000 - (\text{minus}) 41.632 = 368$$

$$10.632 + 3.000 (5.000) = 13.632 (15.632) > 10.000 \text{ do } 15.000, \text{ a } < 15.000 \text{ za } 1.368^{(1)}$$

Напомена: црвеном бојом приказани су бројеви на основу извора МКЦК, а

²⁷ Ратко П. Шкрбић Сребреница-геноцид над истином, Свет књиге д.о.о., Београд 2011.

зеленом на основу муслиманских извора.

Прво: 35.632 регистрованих живих избеглица у Тузли и околини плус 3.000 (5.000) војника 28.дивизије који се нису регистровали као избеглице једнако је 38.632(40.632) становника, плус 1.000 који су избегли у Жепу, па у Србију једнако је 39.632(41.632) становника. Овај број је већи од било којег броја становника Сребренице који се у њој затекао почетком операције ВРС, а горња граница (41.632) мања је за 368 особа од броја становника по подацима холандског батаљона и специјалног известиоца за људска права (42.000). То би могла бити негативна разлика броја становника после операције ВРС у односу на број пре операције.

Друго: Број регистрованих избеглица из Сребренице 35.632, минус 23.000 жена, деце и старца, према подацима МКЦК, евакуисаних из Поточара једнако је 12.632 лица, што представља број војноспособних мушкараца. Ако томе броју додамо 3.000 (5.000) војника 28.дивизије, који нису регистровани међу избеглицама добићемо број од 15.632 или 17.632 војноспособних мушкараца, што је више од било којег броја тих мушкараца који су се у Сребреници затекли пре операције ВРС, чак и од горње границе (15.000) мушкараца који су се пробијали. Ово је просто невероватно. Али математика је неумољива. Подаци су њихови, нису српски. Они су пребројавали и пописивали становнике и пре и после операције ВРС. Шта ћете, то су чињенице.

Треће: Укупан број регистрованих избеглица из Сребренице 35.632 минус 24.250 жена, деце и старца, према подацима из Дебрифинга, евакуисаних из Поточара једнако је 11.382 лица. Ако овом броју додамо 3.000 (5.000) војника 28.дивизије А РБиХ добићемо Број од 14.382 или 16.382 војноспособних мушкараца. Овај број је већи од било којег броја војноспособних мушкараца који су се затекли у Сребреници пре операције

ВРС, а његова доња граница (14.382) је за 618 мања од горње границе (15.000) тих мушкараца који су се пробијали. И ово би могла бити негативна разлика, као у првом примеру анализе.

Четврто: Ако бројевима од 14.382 до 16.382 (види горе трећи пример прорачуна) војно способних мушкараца након операције ВРС додамо приближно око 7.000 наводно погубљених војно способних мушкараца добићемо број од 21.382 до 23.382 војноспособних мушкараца. У том случају у Сребреници би почетком јула 1995. године требало бити 35.636 до 38.970 мушкараца укупно, односно 69.874 до 76.411 становника укупно. За овај и наредне прорачуне послужио нам је демографски профил становништва Сребренице. (види горе страна 5.). Услов за прорачун је да је проценат војноспособних мушкараца у укупном броју мушкараца 60% колико је било 1981. године према цитираном демографском профилу. Пошто је проценат (%) војноспособних мушкараца у укупном броју мушкараца порастао за 5,3% 1981. године у односу на 1971. годину урадићемо прорачун и под условом да је 1991. године порастао проценат на 65% у односу на 60% колики је био 1981. године. Погледајмо резултате овога прорачуна. У том случају у Сребреници би почетком јула 1995. године требало бити 32.895 до 35.972 мушкараца укупно или 64.500 до 70.533 становника укупно. Очигледно је да, према доступним подацима, толико становника није било никада у Сребреници, па ни почетком јула 1995. године. Математика је неумољива. Највећи број становника Сребренице почетком јула 1995. године, акоји се појављује у расположивим документима је 42.000. Овај број се појављује само једном. Најчешћи број који се појављује у доступним документима је 40.000, а то је и чињеница о којој је пресуђено.

Ради лакшег и попунијег разумевања поједноставићемо анализу и

прорачуне. Погледајмо како изгледа поједностављена анализа.

Пето: 35.632 (цивила)+ $3.000(5.000)$ (војника)= $38.632(40.632)$ + 1.500

(погинулих током пробоја дивизије према експерту демографу

тужилаштва)= $40.132(42.132)$ + 1.000 (становници који су отишли у

Жепу)= $41.132(43.132)$. Овај број је већи од 40.000 (Чињеница о којој је

пресуђено) колико је било становника у Сребреници на почетку операције

ВРС 6.јула 1995. године. Занимљиво. Али математика је неумољива.

Шесто: 35.632 (цивила)+ $3.000(5.000)$ (војника)= $38.632(40.632)$ + 1.000

(погинулих током пробоја дивизије документу 2.К АБиХ од 17. јула

1995.)= $39.632(41.632)$. Овај број је за **368** особа мањи од броја становника

Сребренице колико их је било 6.јула 1995. године (види горе на страни

15.). У овом примеру није узет у обзир број од 1.000 становника који су

отишли у Жепу. Ако у обрачун уведемо и овај број онда добијамо:

$39.632(41.632)$ + 1.000 = $40.632(42.632)$. Сваки коментар је сувишан, а

математика неумољива.

Седмо: 35.632 (цивила)+ $3.000(5.000)$ (војника)= $38.632(40.632)$ + 3.000

(погинулих током пробоја 28. дивизије, према документима

УН)= $41.632(43.632)$. Ово је трећа од могућих варијанти на основу

расположивих докумената и података о броју погинулих током пробоја

дивизије. Пошто се ради о резултату прорачуна чија је и доња и горња

граница веће од 40.000 (математика је неумољива) колико је у Сребреници

било становника почетком јула 1995. године, увођење у прорачун 1.000

становника који су отишли у Жепу није било ни потребно.

Још ћемо поједноставити прорачун, а свако поједностављивање иде на

руку тужиоцима трибунала. Осим тога у обрачун ћемо увести и податак

"**више од 7.000**" наводно погубљених ВСМ који тужилаштво заступа у

оптужницама, а по стандардима правне дефиниције "**фикције**" као *factio*

juris-замисљање нечега што се није десило као да се десило (ради доношења суда о таквом случају). На овакав приступ сам се одлучио из разлога да не повредим интегритет тужилаштва, јер је мени, на сведочењу у предмету Толимир у којем сам ја сведочио у својству војног експерта, заступник оптужнице приговорио да нисам узео у обзир његове податке до којих је он дошао методологијом "утврђивање броја погубљених ВСМ" форензичким методама укључујући и анализу ДНК. Погледајмо.

Осмо: (Ако је проценат ВСМ 65% од укупног броја мушкараца)

10.632+3.000(5.000)=13.632(15.632)+1.000 (погинулих у пробоју према документу 2.К АБиХ)=**14.632(16.632)+171** (заробљеника размењени из логора Батковић)=**14.803(16.703)+300** (војниока који су отишли у Жепу и оданде евакуисани)=**15.103(17.003)**. Ово су све ВСМ. Ако овом броју додамо **7.000** наводно погубљених ВСМ, како тужилац тврди у оптужници онда добијамо број од **22.103(24.003)** ВСМ-а, **следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било укупно мушкараца 34.004(36.927)**. Ако је овај број **51%** од укупног броја становника следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било **66.674(72.405) становника**. Добро знамо да у Сребреници није било толико становника. Математика је неумољива.

Ако је % ВСМ био 60%, колико је било 1981. год онда: је у СР

почетком јула 1995. било 36.838 (40.005) мушкараца укупно или 72.231 (78.441) становника укупно

Девето: Ако је проценат ВСМ 65% од укупног броја мушкараца)

10.632+3.000(5.000)=13.632(15.632)+1.500 (погинулих у пробоју према експерту демографу тужилаштва)=**15.313(17.132)+171** (размењених из Батковића)=**15.484(17.303)+300** (војника који су отишли у Жепу и оданде евакуисани)=**15.784(17.603)**. Ово су све ВСМ. Ако овом броју додамо **7.000** наводно погубљених ВСМ, како тужилац тврди у оптужници онда

добијамо број од **22.784(24.603)** ВСМ-а, следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било укупно мушкараца **35.052(37.850)**. Ако је овај број **51%** од укупног броја становника следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било **68.729(74.215)** становника. Добро знамо да у Сребреници није било толико становника. Математика је неумољива. Ако је % ВСМ био 60%, колико је било 1981. год онда: је у Сребреници почетком јула 1995. било **37.973 (41.005)** мушкараца укупно или **74.457 (80.401)** становника укупно.

Десето: Ако је проценат ВСМ 65% од укупног броја мушкараца) **10.632+3.000(5.000)=13.632(15.632)+3.000** (погинулих у пробоју према подацима из докумената УН)=**16.632(18.632)+171** (размењених из логора Батковић)=**16.803(18.803)+300** (војника који су отишли у Жепу и оданде евакуисани)=**17.103(19.103)**. Ово су све ВСМ. Ако овом броју додамо **7.000** наводно погубљених ВСМ, како тужилац тврди у оптужници онда добијамо број од **24.103(26.103)** ВСМ, следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било укупно мушкараца **37.081(40.158)**. Ако је овај број **51%** од укупног броја становника следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било **72.707(78.741)** становника. Добро знамо да у Сребреници није било толико становника. Математика је неумољива. Ако је % ВСМ био 60%, колико је било 1981. год онда: је у СР почетком јула 1995. било **40.171 (43.505)** мушкараца укупно или **78.766 (85.304)** становника укупно.

Још ћемо поједноставити прорачун и анализу и извршићемо прорачун за екстремну ситуацију, који би по тужилаштво био најповољнији и за који би се могло претпоставити да би на најбољи начин подржао податак тужилаштва о наводно "више од 7.000 погубљених ВСМ". Нећемо у прорачун укључити: ни војнике који су се пробили (**3.000/5.000**), ни

погинуле током борби за Сребреницу и током пробоја, ни размењене из логора Батковић, ни евакуисане из Жепе. У прорачун ћемо узети само број ВСМ који су се прикључили породицама у Тузли након пробоја и прегруписавања колоне која се пробијала ка Кладњу и Грачаници (војнике 28.дивизије и ВСМ, **10.632**,) и број наводно погубљених ВСМ који тужилац заступа у оптужници (**7.000 или више од 7.000, како се тужилац изражава**). Погледајмо како изгледа овај прорачун.

Једнаесто: $10.632+7.000=17.632$. Ово су све ВСМ. Надам се да то није спорно. Ако је од укупног броја мушкараца **65% (60%)** ВСМ-а онда следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било **27.126 (29.386)** мушкараца укупно. Ако је проценат мушкараца у укупном броју становника **51%**, онда следи да је у Сребреници почетком јула 1995. године било **53.188 (57.619) становника**. Знамо да је највећи број који се у документима појављује **42.000 становника, а најчешћи 40.000**. Разлика је очигледна и значајна **11.188(15.619)**, ако разлику рачунамо за број становника који је повољнији за тужилаштво (**42.000**), **13.188(17.619)** ако разлику рачунамо за број становника Сребренице почетком јула 1995. године који се најчешће наводи у доступним документима (**40.000**).
Математика је неумољива.

2. Контроверзе тужилаштва

2.1. Заробљавање, заточење, превозење и погубљење²⁸

На каквим основама стоје докази тужилаштва хашког Трибунала видећемо на наредним страницама.

Важно упозорење: У наредним прегледима у овом одељку (2.1.) сви бројеви у њима изворно су преписани из: **1.)** Исказа о војним догађањима у

²⁸ Ратко П. Шкрбић, Сребреничка подвала, Историјски пројекат Сребреница, Београд 2013.

Сребреници (Ревизија), Операција „Криваја-95“, 1. новембар 2002. године војног експерта тужилаштва²⁹), **2.)** Чињеничног основа у предмету ИТ-05-88-ПТ (у даље тексту Поповић и остали), од 24.02.2006. године и **3.)** из оптужнице: Тужилац против Здравка Толимира, предмет ИТ-05-88/2-И (у даљем тексту прдмет Толимир). "П" је параграф оптужнице.

Ради лакшег праћења **плавом бојом** приказани су подаци из предмета Поповић и остали, а **црвеном бојом** из предмета Толимир. Стандардном бојом приказани су подаци војног експерта тужилаштва.

А) ЗАРОБЉАВАЊЕ:

а) Издвојено из Поточара:

1) 3-4 аутобуса x 60 = 180-240

9) 6 аутобуса x 60 = 360 (296, након пребројавања заробљеника 13.07.95., П.6.3.)

Свега из Поточара: 540-600 (**1000**) (Ово се уклапа у сведочење пуковника Кареманса: 2-3% од 23.000 до 25.000 жена, деце и старца, колико их је стигло у Поточаре 12. и 13. јула 95 године)³⁰.

б) Из колоне која се пробијала:

2) 5-6 камиона x 100 = 500-600 (**више од 1.000**)

3) 1 камион x 100 = 100

4) 2 аутобуса x 60 = 120

5) 1 камион x 100 = 100

6) 1 аутобус x 60 = 60

7) 1 камион x 100 = 100

Свега из колоне која се пробијала: 1.080 (1.480)

Максимално заробљено (горња граница распона бројева): из Поточара а)

²⁹ Р.Батлер, "Исказа о војним догађањима у Сребреници (Ревизија), Операција "Криваја-95"; 01.11.2002. године, (у даљем тексту Исказ). Број Трибунала 03072366.

³⁰Види горе фусноту 19.

и колоне која се пробијала б) и одведено на привремено заточење у Братунац је: а)+б) $600+1.080(1.480) = 1.680 (2.080, \text{ ако се узме у обзир број } 1.000 \text{ издвојених у Поточарима који Тужилац наводи у оптужници })$ лица, под условом да је у Новој Касаби било 160. А ако је у Новој Касаби било 3.000 заробљеника, онда је укупно заробљено: $3.820 + 600 /1) = 4.420 (4.820)$. Према Дебрифингу, Прилог-5, стр.7. укупно је из колоне заробљено **3.000** мушкараца припадника 28. дивизије А БиХ. Већ сада видимо значајно неслагање бројева које заступају тужиоци у оптужницама и оних које заступа референтна научна установа из области проучавања ратне документације НИОД (шире видети у Ратко П. Шкрбић, Сребреничка подвала)

Имамо ли у виду чињеницу да су заробљени војници 28. дивизије А БиХ приказани на ливади у селу Сандићима (**1.000**) на тој ливади били привремено и да су пребачени у Нову Касабу, онда број заробљеника приказаних у Новој Касаби обухвата и оне који су приказани на ливади у Сандићима. То, дакле, нису посебне групе заробљеника, па се не могу сабирати (као на пример **2.500-3.000+1.000** са ливаде у Сандићима) како би се добио коначан број заробљених војника 28. дивизије.³¹

Стога укупни максимални број заробљених војника 28. дивизије треба умањити за **1.000** и тако, супротно тврдњама тужиоца у оптужници и војног експерта оптужбе у Исказу, добијамо стварни укупни број максимално заробљених војника 28. дивизије, који износи **3.420 (3.820)**

Б) ПРЕВОЖЕЊА ЗАРОБЉЕНИКА ИЗ БРАТУНЦА у зону 1.

Зворничке лаке пешадијске бригаде (у даљем тексту 1.Злпбр):

ц) Издвојених из Поточара:

³¹Телеграм-информација Одељења безбедности 2.К А РБиХ органу безбедности ГШ А РБиХ од 20.07.1995. године, (број Трибунала 00950208).

1) 3-4 аутобуса x 60 = 180-240

9) 6 аутобуса x 60 = 360

д) Из колоне која се пробијала:

6) 1 аутобус x 60 = 60

4) 2 аутобуса x 60 = 120

7) 1 камион x 100 = 100

5)/3/ 1 камион x 100 = 100

8) 6 аутобуса x 60 = 360

8) 5-6 камиона x 100 = 500-600

Свега превезених из Братунца у зону 1.Злпбр: ц)+д)= 1.940

Максимално превезено из Братунца у зону 1.Злпбр **1.940 (2.340)**, ако је из Нове Касабе одвезено 160 /6) и 7)/ и ако је из Поточара издвојено **1.000**. А ако је из Нове Касабе превезено 2.500 до 3.000 заробљеника и из Поточара **1.000**, рачунато и из колоне и из Поточара, онда је, према оптужници Тужилаштва и налазу војног експерта тужилаштва, максимално превезено у зону 1.Злпбр **4.940 (5.340)**.

Ако и на овом месту узмемо у обзир горе наведену чињеницу из Телеграма, која се односи на број заробљених војника 28. дивизије који су привремено боравили на ливади у Сандићима, па затим одатле пребачени у Нову Касабу, онда је максималан број превезених заробљеника у зону 1.Злпбр потребно умањити за 1.000, јер се овај број не може, како смо видели, посматрати издвојено, већ у оквиру броја заробљеника приказаних у Н.Касаби. На тај начин добијамо стварни број превезених који износи **3940 (4.340)**.

Трагови су златан извор информација. Само их треба пажљиво пратити. Путујући трагом тужилаца открили смо да они тврде да је, пре превозења у зону 1.Злпбр, наводно убијено 1.340 заробљених војника 28. дивизије

АБиХ (види доле Ц1 првих пет редова). С тога број превезених треба умањити за тих 1.340 па тако добијамо да је стварно превезено **2.600(3.000)** заробљеника. Овај број се скоро у потпуности поклапа са податком о броју заробљених који се наводи у Дебрифингу (**3.000**).

Број заробљених из колоне и издвојених из Поточара морао би бити већи од броја превезених из Братунца на стратишта зато што је, према тврдњама тужиоца, део заробљеника погубљен на местима заробљавања (**1.340**): У долини Церске, река Јадар, Н. Касаба, ливада у Сандићима и у складишту у Кравицама, како тврде и војни експерт и тужиоци. /Види доле Ц1)

Погубљења, првих пет места/. Међутим, како видимо стање је обрнуто.

Имамо већи број превезених из Братунца на стратишта у зону зворничке бригаде од броја заробљених из колоне и издвојених из Поточара. То није логично и указује на производњу и манипулисање информацијама. У теорији ратне вештине то је познато под појмом психолошко-пропагандна дејства или дезинформација, односно саставни део “психолошких операција“. А у народном речнику то је лаж.

Погледајмо сада број наводно погубљених мушкараца из Сребренице према наведеним оптужницама.

Ц) ПОГУБЉЕЊА:

(Ц1- Масовна погубљења)

- Долина Церске.....	150 (П.91) -----	150 (П.21.3)
- Кравица	1.000 (П.92) -----	1.000 (П.21.4)
- Река Јадар.....	15 (П.90) -----	15 (П.21.2)
- Н.Касаба.....	Нема -----	160 (П.21.3.1)
- Ливада-Сандићи.....	Нема -----	15 (П.21.4.1)
- Ораховац (Грбавачка школа)	Нема -----	100 (П.21.6)
- Рочевихи	Нема -----	500 (П.21.8.1)

- Школа Луке	25 (П.93)	-----	25 (П.21.5)
- Школа Ораховац.....	1.000 (П.94)	-----	1.000 (П.21.6)
- Петковци (школа).....	1.000 (П.95,96)	-----	1.000 (П.21.8)
- Пилица(ВЕ Брањево).....	1.200 (П.97,98)	-----	1.200 (П.21.11)
- Пилица(Дом културе).....	500 (П.99)	-----	500 (П.21.12)
- Козлук	500 (П.100)	-----	500 (П.21.10)
- Незук	Нема	-----	10 (П.21.13)

СВЕГА ПОГУБЉЕНО:

- Војни експерт тужилаштва -----	Непознато
- Тужилац-----	5.390 (6.175)

(Ц2 Група-појединачна погубљења после 19.јула 1995. год.)

- Преживели са ВЕ Брањево-----	4 (П.21.14)
- Рањеника из болнице у Милићима-----	11 (П.21.15)
- Недалеко од Снагова-----	6 (П.21.15.1)
- Погубљења у близини Трнова-----	6 (П.21.16)

Свега: ----- 27

(Ц3 Ситуациона убиства)

- Поточари-----	26 (П.22.1)
- Братунац-----	53 (П.22.2)
- Супермаркет у Кравици-----	1 (П.22.3)
- Школа у Петковцима-----	много (П.22.4)

Свега ситуациона убиства----- 80

СВЕГА ПОГУБЉЕНО (Ц1+Ц2+Ц3)----- 6.282

Након предње анализе имамо следеће податке (све према тврдњама тужилаца у оптужницама у цитираним предметима и њиховог војног експерта):

А) Максимално заробљено бораца 28. дивизије..4.420 (4.820)

Б) Максимально превезених у зону 1.Злпбр.....4.940 (5.340)

Ц) Максимально погубљених5.390 (6.282)

Напомена: Број максимално заробљених (А) и максимално превезених у зону 1.Злпбр (Б) није умањен за 1.000, сходно горе изнетој чињеници по документу 00950208. Али максимални број превезених у зону 1.Злпбр је потребно умањити за **1.340** наводно побијених заробљеника пре превозења. (види горе Ц1, масовна погубљења првих пет редова). Када то учинимо добићемо следећи резултат: **Максимално превезених у зону 1.Злпбр 3.600(4.000).**

Према подацима АИД-а Тузла (Агенција за истраживање и документацију, напомена аутора), број Трибунала 01007053, погубљено је:

- Кравица (Складиште), 13.07.95.----- **Неколико стотина**
- Тишћа (основна школа) 12-14.07.95.----- **25**
- Ораховац (Грбав.шк.), 14. или 15.07.95.----- **Више стотина**
- Петковци (школа,брана), 14. или 15.07.95.----- **Више стотина**
- Долина Церске 14-21.07.----- **Више стотина**
- Пилица: 14-16.07.95. - у и око школе ----- **Више стотина**
- ВЕ Брањево (10.Дод) -- **Неколико стотина**

Подаци АИД-а нису коришћени у прорачунима. Као што се види, није ни могуће користити их, јер су изражени у неодређеним бројевима, осим у једном случају. Истакли смо их ради поређења и стицања целовитије слике о мањкавости оптужница и, у најмању руку, сумњивим доказима тужилаштва. Могло би се рећи, и непозданим доказима Коначно, након предње анализе заробљавања, заточења, превозења и погубљења заробљених војника 28. дивизије, без података из предњег документа АИД Тузла, имамо следећу ситуацију:

1.) Б је веће од А: Број превезених заробљеника из места заточења у

Братунцу је већи од броја заробљених који су привремено, након заробљавања, били смештени у Братунцу, што је немогуће. Противи се законима логике, математике и законима здравог разума.

Несхватљиво је да тужилаштво може на овакав начин да саставља оптужнице које очигледно садрже нетачне или, у најмању руку, контрадикторне податке. Не ради се о малим или незнатним разликама у подацима у вези са бројевима заробљених, превезених на стратишта и наводно погубљених. Као што се види, број превезених заробљеника (Б) у зону 1.Злпбр већи је од броја заробљених (А) за 520 (520) особа, а број наводно погубљених (Ц) већи је за 450 (942) особа од броја довозених на погубљење (Б). Природно је да ситуација буде обрнута, поготово што тужилац тврди да су погубљења извршена и на територији општине Братиунац пре превозења у зону 1.Злпбр. Сходно томе, број превезених (Б) требао би бити мањи од броја заробљених најмање за 1.340 војника, колико је, према тврдњама Тужиоца, погубљено у долини Церске /150 (П.91) 150 (П.21.3)/; складишту у Кравици /1000 (П.92) 1.000 (П.21.4)/; на реци Јадар /15 (П.90) 15 (П.21.2)/; у Н.Касаб /Нема, 160 (П.21.3.1)/ и на ливади у Сандићима /Нема, 15 (П.21.4.1)/. (Подвукао Р.Ш.) Све се то наводно догодило у местима заробљавања и заточења на територији општине Братунац пре превозења.

Дакле, максималан број превезених у зону 1.Злпбр може бити једино 3.080(3.480) (4.420 минус 1.340 наводно погубљених на местима заробљавања-заточења или 4.820 минус 1.340). Није могло бити да је од овог броја превезених на стратишта у зони 1.Злпбр (3.080/3.420) погубљено 5.390(6.282) заробљеника, колико тужиоци тврде у оптужницама.

2.) Ц је веће од Б: Број наводно погубљених војника 28. дивизије (мушкараца из Сребренице) је већи од броја војника који су превезени из Братунца на места погубљења у зону 1.Злпбр, што је немогуће. Наведена ситуација, такође, се противи законима логике, математике и законима здравог разума. Једном речју, противи се законима и методама науке. Природно је да број погубљених заробљеника не може бити већи од броја довозених на места погубљења. Природно је, такође, да број погубљених заробљеника (Ц) не може бити већи од броја заробљених (А). Али ето, по тврдњама тужилаца у Хашком трибуналу и то је могуће. Оно што тужиоци у Хашком трибуналу заступају је просто невероватно. Они тврде да је број погубљених заробљеника (Ц) већи од броја заробљених (А) за **970 (1.142)** особа. А ако узмемо у обзир максимални број стварно превезених добијен умањењем броја заробљених за број 1.340 који су наводно погубљени пре превозења на територији општине Братунац **(3.080/3.480)** онда следи да је број погубљених у зони 1.Злпбр већи од броја заробљених за **2.310/2.820 (5.390(6.282)минус3.080(3.480))**

Ова анализа показује, ван разумне сумње, да тужилаштво не располаже поузданим и тачним информацијама. Поготово се то односи на његовог војног експерта који све што тврди и наводно зна о заробљавању, заточењу, превозењу и погубљењу војника 28. дивизије то исказује неодређено у стилу „непознато“, „неколико хиљада“, „на стотине“, „стотине“, „више од“ и сл. На исти начин и тужиоци у оптужницама приказују бројеве заробљених, превезених, погубљених. Ради илустрације односа судских Већа према тужиоцима и одбранама оптужених навешћемо један занимљив пример. Наиме, у предмету Младић током сведочења једног сведока одбране тужилац је питао сведока "колико је муслимана напустило

Кључ 1992. године", а сведок је одговорио "више од 50%". Онда се у испитивање сведока укључио и председавајући Већа судија Ори и питао сведока "колико више од 50%, је ли можда 90%" на шта је сведок потврдио претходни одговор који је дао тужиоцу. Када би судије Хашког трибунала имали исти однос и према тужиоцима као према одбрани оптужених онда би у предмету Младић такво питање могли поставити 51 пута, јер тужилац у истом стилу толико пута наводи податке у оптужници, али само у одељку "погубљења".

Погледајмо још неколико контроверзи.

„Вртило ми се у глави и након тога сам или заспао или изгубио свијест. Тада је могло бити око 21:00 сат. **Кад сам се пробудио био је мрак и падала је киша.** Скинуо сам повез са очију и погледао окол. **Видио сам ровокопач и булдожер** са упаљеним свјетлима.

Хурем и ја смо ходали преко лешева.(пошто је Хурем имао сат он је рекао да је 12.00 ноћу) **По мојој процјени могло их је бити око 1.200 на ливади.** Обишли смо иза велике ископане рупе за коју сам претпоставио да ће бити масовна гробница. Рупа је могла бити дугачка око 10 метара. Требало нам је доста времена да обиђемо око рупе. Не могу процијенити ширину рупе. **Те ноћи била је мјесечина** и могао сам видјети да се ливада протеже на великој површини“.³²

Овај сведок је наводно преживео погубљење на војној економији Брањево. Занимљиво је да тужиоци у ова два предмета која смо претходно разматрали са сваког места где су вршена наводна погубљења из сваке групе погубљених осим из групе погубљених у дому културе у Пилици имају барем по једног преживелог погубљење. На овој изјави тужилац је у предметима Крстић и Поповић и остали засновао податак да је на војној економији Брањево погубљено **1.200** заробљеника. Међутим, ако пажљивије прочитамо овај део изјаве уверићемо се да је она у потпуности контрадикторна и да садржи неприродне тврдње. На пример видимо да

³² Хасић Ахмо, Изјава од 23.03.1996., број трибунала 00113965

сведок не зна ни да ли се онесвестио, ни да ли је заспао, каже да је био мрак и да је падала киша, а одмах иза тога каже да је била месечина и да је могао видети куда се ливада протеже. Надаље каже да је у том мрклом мраку око поноћи могао проценити да је на ливади било око 1.200 убијених.

"5. Реконструкција, позадина, посљедице и анализа пада безбједносне зоне.

Извјештај НИОД-а из априла 2002. о Сребреници, а који је довео до оставке холандског премијера, неколико пута се позива на процјену Тужилаштва, углавном је подржавајући. Међутим, у извјештају се наводи да није убијена ниједна од око 7.500 особа наведених да су нестале јер је “отприлике 1.500 људи умрло на путу за Тузлу, било од паљбе, у борби, од мина, самоубиством или од глади.”³³

Ово тврди експерт демограф тужилаштва, али то судском Већу не значи ништа. Као да није ни наведено. Једноставно прелази преко јасно исказане чињенице да "није убијена ни једна особа од око 7.500 наведених да су нестали".

У параграфу 19. оптужнице у предмету Толимир тужилац каже да је у Поточарима издвојено више од 1.000 војноспособних мушкараца и транспортовано у Братунац, где су током 14. и 15. јула били привремено заточени у зградама и возилима. У параграфу 42. исте оптужнице каже да су дана 10. и 11. јула хиљаде босанских Муслимана из енклаве, међу којима су били жене, деца и старци и неколико мушкараца побегли у базу УН у Поточарима, где су затражили заштиту Низоземског батаљона. Исто то се каже и у предмету Поповић и остали и пресуди генералу Толимиру. Овде видимо како се неколико мушкараца по потреби може претворити у

³³ Види горе фуснота 6.

више од 1.000.

У параграфу 21.4. исте оптужнице тужилац каже да је полиција под руководством Боровчанина заробила стотине мушкараца Муслимана и затвориле их у велико складиште у месту Кравица, где су их држали под стражом. У наредној реченици истог параграфа тужилац тврди да су снаге ВРС и МУП-а по пријекном поступку погубиле више од 1.000 босанских Муслимана заточених у Кравици. А овде видимо како се стотине по потреби претворе у више од 1.000.

"У садашњем тренутку за ексхумацију остаје још двадесетак секундарних масовних гробница. Прецизно знамо положај сваке од њих, а за сваку од њих проведена је провера садржаја. Наиме, у свакој од ових гробница пронађени су посмртни остаци више особа од 80 до 180 тијела. Ради се вероватно више од 4000 особа за које ћемо моћи рећи да су хладнокрвно убијени..." ³⁴

Пажљивијим читањем овог цитата открићемо да главни истражитељ Тужилаштва прецизно зна шта је "пронађено" и у неоткопаном гробницама. Чак зна и да су жртве, које није ни видио, "хладнокрвно убијене" .

„С друге стране, неке особе су погинуле у борбама, а неке извршиле самоубиство. Једина бројка која се може користити је број особа које су ухапшене, притворене, премјештене и погубљене. Та бројка ће након извршених ексхумација вјероватно нарасти на између 4000 и 5000 особа“³⁵.

Како није могуће користити и бројке оних који су погинули у борбама и у међусобним окршајима? Занимљив приступ истражитеља. Ово је, иначе, једна од највећих контроверзи целокупног суђења у свим предметима против оптужених Срба. Наиме није јасно зашто до сада није извршена јасна дистинкција међу жртвама на оне који су погинули током борби и на оне који су погубљени. Да је то учињено број погубљених који

³⁴ Жан Рене Руез (главни истражитељ тужилаштва), Изјава, број Трибунала 03074564

³⁵ Ибид

тужилаштво заступа (више од 7.000) у старту би био умањен за број погинулих током пробоја (3.000) и број погинулих током борби за сребреницу (300-400). Тај број би био умањен и за 500 до 1.000 колико су убили припадници 28. дивизије, а према сведочењу Ибрана Мустафића. Такође, разјаснили би смо и број погинулих до јануара 1995. године (1.489 војника и 654 цивила). Ови подаци се налазе у документу општинског штаба цивилне заштите општине сребреница број трибунала 00226462.

"Не посједујемо снимке који показују неко погубљење које је у току, ако на то мислите. Ради се о снимцима направљеним прије и након масакра"³⁶

Занимљиво је питање ко је и зашто правио снимке ВЕ у Брањеву пре (17. јула) и после масакра (18. или 19. јула). Можда господин комесар зна, путем обавештајних служби Француске, ко је планирао и извршио убиства, па су снимке направили пре и после масакра). Зашто је баш ВЕ Брањево одабрана да буде снимљена пре и после погубљења ВСМ? Просто је невероватно да тако важне операције не буду снимљене у току, поготово ако се има у виду чињеница да је то било могуће у условима интензивног осматрања беспилотним летилицама, извиђачким авионима и сателитима. „Све у свему, централни систем Федерације БиХ садржи сасвим оскудну евиденцију о лицима која су преминула на подручју Сребренице у периоду од јула до децембра 1995. Том систему су пријављена само **182 смртна случаја везана за збивања у Сребреници, на територији десет општина, у периоду од јула до децембра 1995. године**“.³⁷

Овај цитат експерта демографа тужилаштва показује добар покушај и избор методологије којом би се на поузданији начин проверили подаци које заступа тужилаштво у више предмета. Свакако се очекивало да је до 2004. године извршен упис у књиге умрлих свих оних који су погинули или евентуално погубљени. Али пошто је у тај систем података о смртним

³⁶ Ибид

³⁷ Брумборг Завод за статистику Норвешке, 25.08.2004. године, број Трибунала 03601034., страна 4.

случајевима уписано само 182 смртна случаја и то у свих 10 општина сребреничког региона онда се од те методологије одустало. Чак је оглашена непоузданом јер наводно у Сребреници не постоји развијен систем и база података о уписима смртних случајева. Пошто је Сребреница на територији Републике Српске онда је констатовано да Република српска има још слабију базу података о тим случајевима.

"40.000 становника је било у Сребреници почетком јула 1995. године. Неколико хиљада заробљених. До сада је ексхумирано око 4.000, **Највећи број посмртних остатака пронађен је на местима заседа колони која се пробијала (Каменица Побуђска, Удрч, Козлук и др), а извештај број тих остатака** пронађен је и у масовним гробницама (Лажета; Ражишта-Церска Долина; Козлук; ВЕ Брањево -Пилица).³⁸

Ово је званични муслимански извор. Ван сумње је да овај цитат још једном потврђује једну од највећих контроверзи доказа тужилаштва која се односи на тачно раздвајање жртава на оне који су погинули током борби и оне који су погубљени, као и на неопходност да се то раздвајање изврши. Из овога цитата сазнајемо, изворно од званичне муслиманске институције, да је само извештај број ексхумираних тела пронађен у масовним гробницама управо на местима које тужиоци наводе као места наводних погубљења, а да је велика већина ексхумирана на местима на правцу којим се колона од **10.000 до 15.000** ВСМ пробијала (Каменица Побуђска, Буљим, К.Поље, Удрч и р). Закључак ван разумне сумње је да је од укупног броја наводно погубљених ВСМ који заступају тужиоци знатно већи број погинулих (легитимни губици) од оних који су погубљени.

„**МКЦК** је започео регистравање убрзо након пада (у јулу 1995.), првенствено ради регистравања особа за које се вјеровало да су заточене. У то вријеме, сјећања људи који су побјегли из Сребренице су била још увијек свјежа. **С друге стране, ти људи су били под великим стресом и патили су од емоционалне и физичке изнурености и обично**

³⁸ Агенција за истраживање и документацију Тузла, број трибунала 01007053

нису посједовали лична или друга документа која би давала тачне податке о несталим особама. Због хаотичне ситуације, неки људи за које је речено да су нестали касније су пронађени живи, али МКЦК уклања такве случајеве са списка несталих особа. ПХР (лекари без граница) је своју регистрацију започео нешто касније, у јулу 1996. Она укључује нека веома детаљна питања о несталим особама, као што су специфичне физичке карактеристике и одјећа, на која је онима који су давали информације било често емотивно тешко да одговарају. **У исто вријеме, даваоци информација су често били спремнији за разговор и многи од њих су пружили на увид лична документа за нестале особе**.³⁹

Шта је у овом цитату значајно? Пре свега контрадикција експерта демографа. Он је контрадикторан самом себи, јер једном каже да даваоци информација нису имали документа несталих и, због тога, нису могли дати прецизне информације о несталима, а други пут каже да су исти ти даваоци информација, годину дана после, имали документа несталих и могли су дати тачније информације о њима. То је невероватна контрадикција јер је и експерту демографу тужилаштва било познато да су тужиоци у оптужницама наводили да су српске снаге након заробљавања бораца 28. дивизије А БиХ истима одузимали све личне ствари укључујући и лична документа која су спаљивали.⁴⁰ Одакле им, после годину дана, документа несталих? Код тужилаца и њихових експерата чији експертски извештаји имају, пре свега, сврху да подрже тезе тужилаца које заступају у оптужницама све је могуће, али ако подржава оптужницу..

"Пошто се већина побијених мушкараца званично води као нестали, њихове жене нису у могућности да се поново удају и рађају још деце"⁴¹

Ово је цитат тужиоца у предмету Поповић и остали господина Меклоског. Лаик би, када прочита ову реченицу, помислио да је то написао неко ко

³⁹ Хелге Брумборг, Осло 12.04.2003. „Прилог извјештају о броју несталих и мртвих из Сребренице, стр.3/4. број Трибунала 03080316.

⁴⁰ Чињенични основ у предмету Поповић и остали, параграф 58.

⁴¹ Ибид, параграф 120.

није правник и ко не познаје право. Али није тако. То је написао управо правник и то не било који. То је написао главни тужилац за Сребреницу. Ја ћу се сада упустити у компликовано правно тумачење ове реченице, ризикујући да погрешим јер нисам правник. Бићу опрезан и нећу улазити у дубоке правне воде јер ћу се тамо сигурно угушити. Ући ћу у плитке правне воде све дотле док чврсто стојим на ногама и тако нећу ризиковати да се угушим.

По мом лаичком правном мишљењу и студент права на првој години студија зна да се **већина несталих може сматрати побијеним**, а не да се **већина побијених сматра несталим** како тужилац овде наводи. Уздржаћу се од оцене и закључка о томе коју друштвену улогу тужилац придаје муслиманкама. Из пристојности и поштовања према жени као најсавршенијем Божијем храму одустаћу да се изражавам адекватним изразима на које је тужилац мислио када је ово записао. Али да сам муслиманка ја бих га тужио(ла) за најгрубље вређање.

Што се пак тиче тезе тужилаца да је ВРС ограничавала доставе хуманитарне помоћи за цивилно становништво источних енклава чињенице које ћемо навести у наредним страницама дају сасвим другу слику о томе. Одредбе међународног хуманитарног права регулишу услове под којима је могуће достављање хуманитарне помоћи. Ти услови су пре свега намењени за стварање тактичке ситуације која дозвољава допремање хуманитарне помоћи.

"Допремању помоћи уопште, а посебно за подручја под опсадом или у окружењу, биће дата свака подршка коју дозвољава тактичка ситуација, чак и ако је таква помоћ намењена за непријатељско цивилно становништво (нпр. биће омогућен брз и несметан пролаз хуманитарних добара, опреме и особља)". "Комаданти са локалним задужењима даће подршку активностима помоћи, када то и онолико

колико тактичка ситуација дозвољава (нпр. транспорт, пратња, стража)."⁴²

Остале одредбе хуманитарног права се односе на прописивање и обезбеђивање неопходних претходних услова да би хуманитарна помоћ могла бити достављена становништву стране у сукобу, којој је она потребна. Анализом тих услова можемо закључити да је у сваком случају јасно да свака акција пружања хуманитарне помоћи заинтересованој страни односно грађанским лицима те стране захтева споразум и одобрење на основу споразума страна у сукобу. Без споразума и без стварања повољних тактичких услова и гаранција да ће помоћ бити уручена онима којима је и намењена није могуће достављати хуманитарну помоћ. Што се тиче источних муслиманских енклава нису били створени неопходни услови за доставу хуманитарне помоћи. Пре свега није створена тактичка ситуација која допушта безбедно допремање хуманитарне помоћи. Наиме у континуитету јединице 28. дивизије су изводиле активна борбена дејства из енклава, тако да је постојала опасност да би са њихове стране конвоји хуманитарне помоћи могли бити злоупотребљени за извођење борбених акција. Осим тога много је примера злоупотребе хуманитарне помоћи која је достављана у Сребреницу и Жепу. Најважније примере навешћемо нешто касније. Али пре тога сматрам важним напоменути да одредбе војне доктрине предвиђају опсаде као метод борбе. Ово истичем због тога што тужиоци истичу да су енклаве биле под опсадом са циљем стварања неподношљивих услова за живот цивилног становништва, што није тачно. ВРС је под опсадом држала 28. дивизију АБиХ која је по споразуму о демилитаризацији требала бити разоружана и тиме би престали разлози за дејства ВРС на енклаве. Демилитаризација никада није извршена. То показују бројна документа која се односе на

⁴² приручник о ратном праву, доказни предмет Д180, параграф 494. и 495.

демилитаризавију али и она која се односе на борбена дејства из енклава (заповести, наређења и друга)

Сада ћемо навести најважније примере злоупотребе хуманитарне помоћи у Сребреници од стране 28. дивизије АБиХ, а ради стицања војне предности. „УНХЦР је био законит начин, наравно. То је јасно. Тужно је то што се 28. дивизија сматрала толико важном да је стално резервирала релативно велик дио тих залиха за себе. Постојао је и такозвани пони експрес – одлазак у Жепу ради шверца, у набавку хране и сличних ствари. Цигарете и пиће су се изгледа такође сматрали храном јер смо наилазили на велике количине тих производа на црној берзи сваки пут кад би се пони експрес вратио“⁴³

"Евиденција донација Армији Р БиХ"⁴⁴ "Достављамо Вам преглед количина хране, МТС и погонског горива, што је издато војним јединицама на нашем подручју за мјесец **МАЈ 1995.** године:

Брашно 25.900 кг, шећер 596 кг, јестиво уље 1423 лит., соли 619 кг, пасуљ 5.000 кг, нарезака 17020 ком., млијека у праху 100 кг, сока 62 кг, конзервирана риба 7780 ком., риба похована 117 ком., месо мљевено 480 кг, говедје месо 18,60 кг, риба "Филети" 125 комада, карфиол 120 кг, мркве 150 кг, бораније 240 кг, нафте 171 лит., моторно уље 1 литар.

Напомињемо да су горе наведене количине издвојене из контингента хуманитарне помоћи које је стигла на ово подручје преко УНХЦР-а, а један **дио ових количина је добивен од Холандског батаљона**".

Овај документ је из периода када је већ отпочела кампања против ВРС да не дозвољава улазак хуманитарне помоћи у енклаве.

Још један пример злоупотребе хуманитарне помоћи у војне сврхе.

Документ **"Одељења одбране Сребреница" број 03-49-3/95** којег је начелник те институције општине Сребреница, професор Суљо Салиховић упутио дана **31.03.1995.** године Секретаријату одбране Тузла. Извештај носи наслов: "Евидентирање донација Армији Р БиХ" и у њему се наводи

⁴³ Франкен, заменик команданта холандског батаљонљ, Изјава број L0100602, страна 53.

⁴⁴ Документ Одељења одбране Сребреница број 03-49-5/95 од 05.06.1995.

да је у **марту месецу 1995.** године Одјељење одбране Сребреница за потребе јединица 28.дивизије издвојило:

- 18 тона брашна, 6 тона пасуља, 450 кг соли, 470 кг шећера, 1.200 литара јестивог уља, 9.900 комада конзервиране хране, 750 кг млека у праху, 100 кг детерџента, 70 литара нафте.

Јасно је да је све издвојено из хуманиране помоћи коју је УНХЦР довезао за потребе свих становника енклаве.

Команда 8.ОГ Извјештај о стању борбеног морала за мјесец октобар 1994. број **130-28-169/94** од **07.11.1994.** године: "...Успјело се из континента хуманитарне помоћи издвојити 2000 пари гумених чизама и дјелити припадницима Армије РБиХ на првој линији. Ово су фактори који су допринијели побољшању борбеног морала бораца."

Општина Сребреница, број становника **01.01.1994.**⁴⁵

У напомени овога документа видимо да се наводи, између осталог, да ове податке не би требало давати на увид међународним организацијама јер они према њима калкулишу са бројем становника од 45.000. Зашто оволики број? Разборита претпоставка је да је то због примања веће количине хуманитарне помоћи како би се задовољили и припадници 28. дивизије али и они који су артиклима прехране шверцовали. Шверц је потврдио и господин Франкен, заменик команданта холандског батаљона у својој изјави коју је дао истражитељима приликом дебрифинга који је обављен за потребе холандског парламента.

Ако мало детаљније размотримо овај документ доћићемо до занимљивих података. Да би смо илустровали огромну превару од стране муслиманских власти по питању хуманитарне помоћи довољно је да утврдимо разлику броја становника коју они пријављују да их има у енклави и оних који стварно живе у енклави, па на основу те разлике

⁴⁵ Види горе фуснота 2

утврдити за колико становника је више, колико је постојала енклава ,као заштићена зона, примљена хуманитарна помоћ. По том извештају у енклави Сребреница стварно живи **37.255 становника, а хуманитарним организацијама је лажно увећан број за 7.745 становника.** Ако прихватимо да се број становника није мењао свих **28 месеци** колико је енклава Сребреница трајала, (иако се смањило у значајној мери) то онда значи да је у том периоду достављена хуманитарна помоћ за непостојећих 216.860 становника енклаве Сребреница (7.745x28=216.860).

Упоредном анализом података које је изнео "прелазни општински начелник општине Сребреница Салиховић Фахрудин" у свом писму број **02-61/95** упућеном дана **20.01.1995.** начелнику Тузланско-подрињског кантона и података из докумената заведених код ИСТУ под бројевима **02122175, 02122176 и 02122177** уочићемо да је политичка власт енклаве Сребреница само у октобру, новембру и децембру 1994. године из континента хуманитарне помоћи довезене у та три месеца практично украде: **1.031,75 тона брашна; 6,25 тона грашка; кухињске соли 2,1 тона; шећера 42,45 тона; пасуља 1,5 тона; јестивог уља 46,89 тона и риже 25,25 тона, односно укупно 1.156 тона хране,** а све на основу разлике стварног броја становника и оног броја који су пријављивали међународним хуманитарним организацијама.

Команда 28. дивизије у борбеном извјештају⁴⁶ из јула 1995 године у одељку "хуманитарна ситуација" наводи И даље је изузетно тешка. У јучерашњем конвоју УНХЦР-а пристигло је по један кг брашна по становнику, што је изузетно скромно и може ублажити глад за само један-два дана. Молимо да се непрестано чини напори за деблокирање

⁴⁶ Команда 28. дивизије, Борбени извештај, Стр.пов.бр. 01-161/95 од 05.07.1995., број трибунала 00342185.

хуманитарног коридора за Сребреницу и редован доток хране овдашњем становништву"

"С обзиром да су четници већ тада били продрли у Забољину, предграђе Сребренице, претходне ноћи, народ је провалио у све магацине у граду, покупио све залихе хране и, у паници се кретао према Поточарима, гдје су их упућивали и војници УНПРОФОР-а, под изговором да и они имају намјеру да се пребаце у поточаре... Скоро сво цивилно становништво из града и оближњих села , дана 11.07.1995. г. је око 15 сати кренуло према главној бази УНПРОФОР-а у Поточарима , тако да се до 20.00 тог дана окупило око 20.000 избјеглог становништва у логору и испред њега..."⁴⁷

Ово су само неки примери злоупотребе хуманитарне пооћи у војне сврхе. Уствари јасно је да је хуманитарна помоћ за Сребреницу користила 28. дивизија више од становништва Сребренице. То је било познато ВРС и легитимно је поступила када је ограничила доставу хуманитарне помоћи како би пресекла логистичку пупчану врпцу 28. дивизији АБиХ. Са аспекта војне доктрине пресецање логистичке врпце је легитимно и ефикасно средство за уништење противничке јединице. Као потврду овом ставу најбољи је извод из изјаве генерала Смита.

"Помислио сам: Шта бих ја урадио да сам на Младићевом мјесту? Шта бих урадио да промјеним равнотежу снага у корист Срба. Притиснуо бих те енклаве, учинио бих их неважнима, изгладњео бих их."⁴⁸

Осим наведеног јасно је да је хуманитарна помоћ становништву Сребренице ипак стизала, али да је то становништво било ускраћено јер је велики део ишао у 28. дивизију. Чак је један, додуше мали, конвој стигао само дан пре почетка операције ВРС 6. јула 1995. године. Није недостајало ни становништву, јер, како смо видели, 10. јула народ је провалио у све магацине и покупио све залихе хране. Значи било је више магацина, али и залиха хране. Овим теза тужилаца да је ВРС ограничавала и спречавала

⁴⁷ Документ службе безбедности 2.К АБиХ, доказни предмет Д00538 у предмету Толимир

⁴⁸ Генерал Смит, Изјава, број трибунала 03400940

доставу хуманитарне помоћи није одржива.

Контроверзе тужилаштва ћемо завршити тезом тужилаца у разматраним предметима да су српске снаге вршиле етничко чишћење присилним премештањем становништва енклава и депортацијом.

Није било присилно премештање становништва

У 1995. години није било присилног премештања становништва ни са једне стране у сукобу. Наиме, одмах на почетку сукоба у БиХ дошло је до миграција становника по принципу груписања у градовима и насељима са израженом етничком већином. Тако су припадници сва три народа у БиХ тамо где су били у мањини због страха за сопствену и безбедност својих породица напуштали насељена места где су били у мањини и пресељавали се у најближа насељена места где су припадници њиховог народа били у већини. Тако су се понашали сви народи у БиХ. И тако је одмах на почетку сукоба у БиХ створен образац понашања становништва да не прихвата да остане да живи на подручју које не контролише његова војска. У почетку сукоба вероватно је било и притисака на мањински део становништва, али је страх за безбедност личну и породичну био јачи и од могуће намере и воље да се остане на свом имању. Страх је посве стратегијски..

Што се тиче сребренице ствари су се развијале овако. Прво у Сребреници није било присилно премештање већ евакуација цивилног становништва у сигурнија подручја, а то су подручја која контролише АБиХ. Евакуација је започела још у пролеће 1993. године, а вршио ју је самоиницијативно УНХЦР уз подршку УНПРОФОР-а, а по жељи муслиманског становништва. Трајала је до априла 1993. године, када је влада из сарајева забранила евакуације правдајући забрану тиме да евакуација доприноси етничком чишћењу. До тада УНХЦР је успио да евакуише 8.000-9.000

цивила у Тузлу.⁴⁹ Касније упитан шта о тим забранама мисли Алија Изетбеговић је изјавио да када осврне уназад није требало забрањивати те евакуације.

Жељу да напусте енклаву Муслимани су изразили још у марту 1993. године затраживши да се предају под три услова: 1. да се рањени војници евакуишу ваздушним путем; 2. да се евакуишу сви цивили и 3. да се отвори коридор којим ће проћи војска пешке.⁵⁰ Од тада ова жеља је само појачавана а нарочито после забране евакуације и 4. јула 1994. године када је контакт група објавила предлог поделе БиХ по принципу 51% Федерацији БиХ и 49% Републици Српској. Од тада цурила је у Сребреници и вест да се врше преговори о размени територија⁵¹ Сребренице и Жепе за делове Сарајева. То је значајно слабило морал и вољу за отпором и одбраном Сребренице. Такође, од тада почиње масовније самовољно напуштање енклава, како војника тако и цивила. Пратићемо како се ситуација у вези са евакуацијом цивила из Сребренице одвијала. Одмах након напада помоћних снага ДК ВРС на 28. дивизију војници 28. дивизије исказали су слабу вољу да бране енклаву и више су бринули како да је напусте. Тако су већ 10/11 јули донели одлуку да се поделе у две групе: жене, деца и старци и војноспособни мушкарци. Прва група је упућена у Поточаре, а друга група (10.000-15.000) окупила се у Шушњарима и Јаглићима и 11. јула, након пада Сребренице кренули у пробој ка Кладњу и Тузли. Одлуку да се расељени пребаце у Поточаре донела је команда УНПРОФОР-а а батаљон је примио наредбу од УНПРОФОР-а да преговара са ВРС.⁵² И пуковник Кареманс потврђује да

⁴⁹ Извештај ГС УН о Сребреници уз Резолуције ГС УН 53/35 (у даљем тексту Извештај ГС), параграф 39 и 40.

⁵⁰ Ибид, параграф 54.

⁵¹ Ибид, параграфи 114, 115, 116, 154, 179, 449, 456 и 485

⁵² Дебрифинг, параграф 3.38, 5.2, 3.6, 5.12 и 13.7

су се договорили (Срби и Муслимани) да цивили иду у Поточаре по препоруци муслимана, а да их Срби тамо терају.

"На дан 11. јула, обавијестио сам холандског министра одбране о планираној евакуацији и нашој намјери да користимо камионе УНПРОФОР-а и он се а тим сложио. Ова евакуација је започела у 12:00 сати у сриједу 12. јула. Младић је претпоставио шта је нужно и обезбједио је много аутобуса за ову сврху. То је било веома добро припремљено."⁵³

"УН и Младић су се договорили да УН обезбједи дизел гориво за евакуацију. То се касније и догодило Том приликом је Младић рекао да не намјерава напасти особље УН-а. Хтио је да разговара са цивилним и војним руководством енклаве. Младић је рекао да евакуација мора бити на добровољној бази.⁵⁴

А онда је стигла бомба: стигло је наређење (наравно усмено) да се помогне Србима, који су добили дозволу за депортацију становништва сопственим возилима. Тада можете урадити само једну ствар: покушати да одржите присуство што је то дуже могуће. Све је познато о отимању и пљачкању наших тимова за пратњу, тиме је наш допринос окончан")⁵⁵

"Морају се учинити напори да се постигне договор са ВРС како би се дозволило комплетном становништву енклаве, укључујући и све мушкарце, да оду за Тузлу. Уз подршку УНХЦР, УНПРОФОР ће покушати да постигне договор са ВРС да све конвоје за Тузлу прати особље УН". У истом телеграну специјални представник Генералног секретара УН обавештава надлежне да Муслимани желе да оду из Сребренице. Такође је истакао да је предлог сачињен и у консултацијама са босанском (муслиманском) владом. "Нагласио је (12. јула) да се надлежни из босанске владеprotиве плану

⁵³ Генерал Николаи, Изјава, број трибунала 00899488

⁵⁴ Франкен, Изјава, страна 5., број трибунала 00920138

⁵⁵ Ибид, Изјава доказни предмет тужилаштва П611 у предмету Толимир

Уједињених нација да се из Поточара евакуишу сви они који желе да оду из Сребренице")⁵⁶

"У том извештају не описује се присилно премештање у смислу премештања становништва које је било на удару снага босанских Срба, него се, врло конкретно, и то од стране саме Армије БиХ каже да је становништву наређено да оде и да је то почело чак дан прије него што су људи дошли у Поточаре" "У ноћи између 11. и 12.07.1995. г. донијета је одлука о пробоју према Тузли...Наређено је да иде сво цивилно становништво које се ту затекло, с тим што су самостално одлучивали да ли ће ићи са војском или ће ићи према УНПРОФОР-у"

У ствари у доказном предмету Д00538 дата је хронологија пада сребренице од стране службе војне безбедности команде 2. корпуса А БиХ, где се наводи да се помишљало управо на евакуацију цивила и да је, с обзиром на војна дејства, постојао такав предлог, само што он није потекао од ВРС-а, него је био упућен ВРС-у. О томе говори доњи одломак.

...Скоро сво цивилно становништво из града и оближњих села дана 11.07.1995. г. је око 15 сати кренуло према главној бази УНПРОФОР-а у Поточарима, тако да се до 20 сати тог дана окупило око 20.000 избеглица у логору и испред логора... Четници су били удаљени само 200-300 м ваздушне линије од избеглог становништва... И поред тога што није био званични представник цивилног становништва, око 22,15 Манџић Несиб уз пратњу команданта холандског батаљона и официра за везу, долазе у Братунац, на преговоре... четницима је предложено да се одобри безбедно евакуирање цивилног становништва уз пратњу УНПРОФОР-а до слободне територије"⁵⁷

Из ових неколико примера изјава и других доказних предмета можемо закључити, ван разумне сумње, да није било присилног премештања цивилног становништва Сребренице, да су они желели да напусте то подручје, да је евакуација извршена по плану УН уз помоћ ВРС и да су евакуације извршене коректно о чему је потписан и споразум. То потврђује и одговор Специјалног представника ГС УН, да из прве руке људство из

⁵⁶ јасуши Акаши, Извештај Анану, доказни предмети П589, Д174, Дебрифинг, параграф 5.14 и Извештај ГС, параграф 318.

⁵⁷ Судија Ниамбе, Издвојено супротно мишљење у пресуди Толимиру

холандског батаљона у Загребу није дало информације о кршењима људских права од стране ВРС. Дакле, све информације су после тога произвођене и у сведочељима потвршиване. Ако се има у виду стање становништва у Поточарима, престрашено, забринуто за своје најмилије који су одлучили да се пробијају, остављено од својих најмилијих који би о њима требало највише да брину, остављено и од своје владе (генерал Смит у једној од својих изјава каже "имали смо реку избеглица 30.000 до 35.000 о којима босанци нису хтели да имаји ишта са њима"), без средстава за личну хигијену, без хране и воде и на температури преко 30⁰С онда је евакуација становништва Сребренице из Поточара пре хуманитарна операција него присилно премештање.

Ово су само неке од контроверзи тужилаштва. Шире видети у мојим књигама "Сребреница-геноцид над истином" и "Сребреничка подвала" Шта о Сребреници кажу други аутори?

Јосиф Бодански (налази се на месту директора истраживања у ИССА-Међународна асоцијација за стратегијске студије), који је написао неколико књига о рату у бившој Југославији, сматра цифру од **7.000** муслиманских жртава **"дезинформацијом и напомиње "да сви докази независног судског вештачења указују да се муслиманске жртве мере у стотинама. Даље инсистирање на тако, наводно, високом броју убијених Муслимана у Сребреници помућује чињеницу о ранијим убиствима српских цивила које су починили Муслимани у том граду"**. Цитат је преузет из поменутог чланка "Икона Сребренице"

Закључак

Тужилаштво Хашког трибунала определило се за методологију пребројавања жртава форензичким методама, укључујући и анализу ДНК. Пребројавање жртава није егзактна наука каже експерт демограф

тужилаштва Хелге Брумборг. Ја сам се одлучио за методологију праћења кретања расељеног становништва Сребренице од 6. јула до 4. августа 1995. године и посебно пратио кретање војноспособних мушкараца.

Пребројавање живих људи је егзактна наука кажем ја. Приговарано ми је на сведочењу у предмету Толомир да ја нисам демограф и да немам стручну експертизу за методологију коју сам одабрао. Тачно је да ја нисам демограф, али исто такло је тачно да моје анализе нису демографске, али да имају додирне тачке са демографијом. То што има везе са демографијом (вођење евиденције о броју становника Сребренице током рата, пребројавање расељених у Тузли после пада-заузимања сребренице, пресељење и промена места пребивалишта и др) урадили су за мене Муслимани, органи и организације УН и невладине организације и о томе су оставили записе-документа. На мени је остало да само математичким методама анализирам њихове податке. Такође ми је приговарано у суду да ја немам довољно знања из математике посебно статистичке математике, без обзира што сам их упознао да сам ја изучавао математику у Војној академији по програму са Технолошког факултета у Београду. Чак ми је и професор био са тога факултета.

На основу горе изнетих чињеница и контроверзи тужилаштва могуће је извући и **други закључак ван разумне сумње**. На основу резултата анализе кретања **живих** становника Сребренице пре, у току и после операције ВРС и на основу праћења кретања ратних заробљеника ван разумне сумње се може закључити да се број погубљених војноспособних мушкараца муслимана из Сребренице не може изразити у хиљадама. Може само у стотинама. Сви или готово сви Муслимани изашли су из Сребренице на разне начине. Евакуацијом, пробојем или на други начин. Ето присетио сам се једне старе изреке. Неки човек каже говорнику

"Демостен ти не да да будеш први", а говорник одговори том човеку "Ни ја њему да буде једини". Тако и предње чињенице, које се налазе у истим доказним предметима које су користили и тужиоци, не дозвољавају тужиоцима да судско Веће, на основу њихових доказа, извуче једини могући закључак ван разумне сумње. Обавеза тужилаца је да поднесу такве доказе на основу којих је могуће извући једини могући закључак ван разумне сумње. Ово јесте висок стандард доказивања злочина. уколико тужиоци не успију поднети такве доказе онда се суди у корист оптуженог. **Овим никако не оспоравам да су у Сребреници 1995. године извршени злочини према Муслиманима Сребренице и да одговорни треба да одговарају за исте.**

"Contra factum non datur argumentum" (Против чињеница се не дају докази).